

BRUSSELS MIJNSTAD

PB-PP B-10
BELGIE(N) - BELGIQUE

ONZE PLANEET

HET NATUUR- EN MILIEUMAGAZINE VAN DE BRUSSELAARS

#110
MAANDBLAD
APRIL/2017

04 LUCHTKWALITEIT

09 DE BRUSSELSE SCHOLEN
KLEUREN GROEN

10 VERONTREINIGDE BODEMS IN BRUSSEL:
HOE VINDT U ZE?

MOESTUINEN: TELEN IN DE STAD

K-Pure

leefmilieu
brussel
.brussels

WWW.LEEFMILIEU.BRUSSELS

K-Plure

ORGANISEER EEN 'CLEAN UP DAY'

Wilt u strijden tegen de vervuiling en uw omgeving sensibiliseren voor minder afval? Organiseer dan samen met uw collega's, vrienden, burens, school of familie een 'Clean Up Day'!

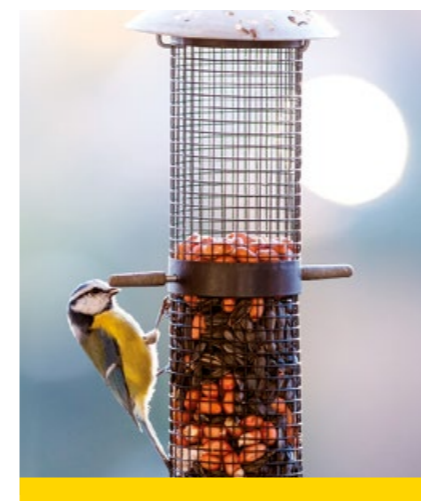
Tijdens zo'n 'clean up' zamelt u in groep op een bepaalde plaats afval in: een park, een wijk, een speelplaats, enz. De Clean Up Days zijn al toe aan hun vierde editie en vinden plaats in heel Europa. De meeste acties gebeuren in het

weekend van 12 tot 14 mei. Zin om actie te ondernemen? Al uw ideeën zijn welkom.

Meer info en inschrijvingen op www.leefmilieu.brussels/cleanupday

HOUDT U VAN VOGELS? STOP MET ZE TE VOEDEREN VAN ZODRA DE LENTE IN HET LAND IS

Veel Brusselaars houden van vogels en hun vrolijk gekwetter, en hebben ze dan ook graag in hun buurt. Daarom lokken ze vogels vaak met voedsel. Maar moet je het hele jaar in de tuin voedsel voorzien voor die vogels?

Om de kleinste zangvogels door de winter te helpen, kunt u ze zaadjes voederen in een gesloten voederbakje*, maar het is van essentieel belang om daarmee (stelselmatig) te stoppen zodra de lente zijn intrede doet (einde maart). Waarom? Zodra het weer betert, zullen de vogels in onze tuinen heel wat tijd en energie steken in het afbakenen en beschermen van hun territorium. Als u hen blijft voederen, creëert u eigenlijk een ecologische valstrik, want ze zullen helemaal afhankelijk worden van deze voedselbron en niet meer wegvliegen. Dus... als u van vogels houdt, stop dan met ze te voederen!

* Een voederbakje met daarrond een afrastering waarvan de mazen net groot genoeg zijn om kleine vogels door te laten.

BRUSSEL VANUIT DE LUCHT: BINNENKORT TREKT EEN TENTOONTSTELLING DOOR DE BRUSSELSE PARKEN

U hebt de tentoonstelling Brussel'Air nog niet gezien? Zeker doen! Een zeventigtal grote luchtfoto's laten u het groene patrimonium van de 19 gemeentes ontdekken. De tentoonstelling is nog tot 23 april te bezichtigen in het Rood Klooster, en daarna in verschillende Brusselse groene ruimten. Meer info: van woensdag tot zondag van 14.00 tot 17.00 uur. Vrije toegang. 02/660 55 97.

www.rouge-cloitre.be (FR)

NATAGORA BRUXELLES BESTAAT 10 JAAR

Natagora Bruxelles viert haar tiende verjaardag met verschillende activiteiten: een permanente tentoonstelling, kinderanimaties, lezingen en gegidste bezoeken. Onder de Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein 1, 1000 Brussel. Van 24/3 tot 1/5. De tentoonstelling is elke dag te bezichtigen van 10.00 tot 18.00 uur. Gratis toegang.

www.natagora.be/bruxelles (FR)

FÊTE DE LA RÉCUP

Gooi niet zomaar iets weg. Recycleer en recupereer! Eenmalige verkopen, creatieve workshops, upcycling, wedstrijden... Neem deel aan de gratis activiteiten die de leden van het Ressources-netwerk organiseren en kom van 29/4 tot 7/5 in hun schatten snuisteren. Meer info: www.res-sources.be (FR)

Digitale versie *Mijn stad onze planeet*: een handleiding!

U kunt dit magazine voortaan ook op uw smartphone of tablet lezen. Via de app krijgt u zelfs een unieke en rijkere leeservaring dan wanneer u de papieren versie zou lezen. Wat moet u doen? Simpel:

1. Download de app **BXLNaturMag** op het platform van uw keuze (App Store, Google Play).
2. Installeer de app (de taal wordt automatisch ingesteld).
3. Selecteer het magazine dat u wilt lezen.
4. Lees het magazine als pdf, of kies 'begeleide lezing' voor een aangename leeservaring. Voor de begeleide lezing tikt u twee keer op uw scherm.

Mijn stad onze planeet, u leest het waar en wanneer u wilt!

MIJN STAD ONZE PLANEET

Versijnt maandelijks, behalve in januari, juli en augustus. - Leefmilieu Brussel-BIM - Havenlaan 86 C / 3000, 1000 Brussel - Tel. 02 775 75 75 - info@leefmilieu.brussels - www.leefmilieu.brussels V.U.: F. Fontaine & B. Dewulf. **HOOFDREDACTEUR**: Mathieu Molitor. **HERLEZINGCOMITÉ**: Florence Didion, Isabelle Degraeve, Tom Penxten. **REDACTIE**: Didier Dillen **VERTALING**: Maarten Geerts. **PRODUCTIE**: www.4sales.be. De foto's tonen niet noodzakelijk de geciteerde personen. © LEEFMILIEU BRUSSEL - Gedrukt op gerecycleerd papier. De teksten in deze publicatie hebben tot doel de wettelijke bepalingen toe te lichten. Om de ware juridische toedracht van deze teksten te kennen, verwijzen we u naar de teksten van het Belgisch Staatsblad.

FOCUS OP GROND

Mijn stad onze planeet nodigt u uit om met uw handen in de grond te wroeten. Om de bodem te bewerken zodat er fruit en groenten kunnen groeien. Om hem mooier te maken en te respecteren zodat wij kunnen blijven leven. En lang. Want de grond draagt ons niet alleen. Hij voedt ons ook, hij verwondert ons en verzekert onze toekomst. Zijn gezondheid bepaalt ook de onze.

In dit nummer leest u meer over onze grote actie 'Telen in de stad' en hoe u kunt deelnemen. Van maart tot november 2017 dompelen meer dan honderd gratis workshops u onder in de wereld van de stedelijke landbouw en de voedingsautonomie. Er is voor ieder wat wils. Ook op school, want actie ondernemen voor grond en natuur begint op de schoolbanken. En dus helpt Leefmilieu Brussel de Brusselse scholen om een groen kleedje aan te trekken: pedagogische animaties, natuuractiviteiten of projectoproepen... de verbeelding heerst!

De grond staat ook centraal in ons dossier over bodemverontreiniging in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Hoe weet u of uw terrein, of het terrein dat u wenst te kopen, al dan niet verontreinigd is? En wat kunt u doen als het effectief vervuild is? U komt het te weten aan de hand van enkele concrete voorbeelden.

MEER INFO OP
www.lez.brussels

WEG MET DE STRESS DANKZIJ DE LEZ!

In januari 2018 komt er een lage-emissiezone in Brussel. Deze maatregel moet de kwaliteit van de lucht die de Brusselaars inademen verbeteren. *Mijn stad onze planeet* vertelt er u meer over.

Wat is een LEZ?

LEZ, of *Low Emission Zone*, staat voor lage-emissiezone. Deze term wordt gebruikt om een deel van de stad aan te duiden waar de meest vervuilende auto's niet mogen rijden om de luchtkwaliteit en dus ook de volksgezondheid te verbeteren.

Waarom een LEZ in Brussel?

Net als andere grote steden is ook Brussel het slachtoffer van luchtvervuiling. De belangrijkste schuldige hiervan is het wegverkeer. Zo is luchtvervuiling elk jaar verantwoordelijk voor 12.000 vroegtijdige overlijdens in België. Door de meest vervuilende voertuigen uit het Brussels Gewest te weren, verbetert de luchtkwaliteit voor iedereen: Brusselaars, bezoekers en pendelaars.

Vanaf wanneer?

Vanaf 1 januari 2018.

Voor wie geldt de LEZ?

Tenzij anders bepaald geldt de LEZ voor alle voertuigen die op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest rijden (alle 19 gemeenten). In eerste instantie worden enkel de meest vervuilende voertuigen geïdentificeerd: dieselvoertuigen met EURO 1-norm of erger. Voor benzinevoertuigen en dieselmotoren met EURO 2-norm of hoger is er dus geen probleem, al zullen de regels wel steeds strenger worden.

Voor wie geldt de LEZ niet?

Gemotoriseerde rijfietsen, vrachtwagens die goederen vervoeren, prioritaire voertuigen, elektrische en hybride wagens...

Hoe zal de controle gebeuren?

Door vaste en mobiele camera's die nummerplaten herkennen en deze kunnen vergelijken met de database van de DIV. De boetebedragen moeten momenteel nog worden vastgelegd.

BEREID U VOOR OM DE LOW EMISSION ZONE BINNEN TE RIJDEN:

Niet toegelaten

- /// **Sofia.** Op bezoek bij haar nicht in Brussel. Ze rijdt met een dieselwagen met EURO 1-norm die in het buitenland is ingeschreven.
- /// **Patrick.** Rijdt met een bestelwagen met dieselmotor die in 1994 werd ingeschreven.
- /// **Murat.** Rijdt met een minibus met dieselmotor uit 1997.

Toegelaten

- /// **Jeff.** Eigenaar van een oldtimer die meer dan dertig jaar oud is.
- /// **Hamid.** Ambulancier.
- /// **Julie.** Rijdt met een oude dieselwagen, maar komt niet verder dan de Ring.
- /// **Virginie.** Rijdt met een hybride wagen.

BRUSSEL'AIR: EN WAT ALS U UW AUTO OPGEEFT?

Het principe is simpel: lever uw nummerplaat in, geef uw auto op en krijg een jaar lang:

- /// Ofwel een abonnement op het openbaar vervoer en een abonnement *Cambio Start*.
- /// Ofwel een abonnement *Cambio Start* en een fietspremie (maximum € 505).

Als u uw wagen bovendien in een erkend centrum laat vernietigen, krijgt u nog andere voordelen.

U vindt alle voorwaarden terug op www.brusselair-premie.be

VERS VAN DE PERS

NIEUWS OVER DE NATUUR EN HET MILIEU IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

APRIL '17

TELEN IN DE STAD

GEZONDE, LOKALE EN LEKKERE VOEDING BEGINT BIJ U!

Van een potje basilicum tot een echte moestuin, van een fruituin tot champignons of witloof kweken in de kelder: er is altijd een oplossing om een deel van uw voeding zelf te produceren. Geen groene vingers?

Maakt niet uit. Met tal van gratis, praktische workshops laat Leefmilieu Brussel u telen in de stad en ontdekt u de wereld van de stedelijke landbouw. Doel: beter produceren, beter consumeren, beter eten! Zonder chemische behandeling, zonder transport en zonder opslag.

De Good Food-attitude is er om te blijven!

WWW.LEEFMILIEU.BRUSSELS/GOODFOODOPLEIDINGEN

DOE MEE!

Er zijn in uw buurt meer dan honderd workshops 'Telen in de stad!' Van maart tot november 2017 geven gekwalificeerde lesgevers in heel het Brussels Hoofdstedelijk Gewest workshops, en dat in samenwerking met de gemeenten en het OCMW. Voor wie? Voor alle Brusselaars. Voorkennis is niet nodig. En ja, het is gratis. U hoeft zich enkel in te schrijven!

© KBR

ONGEZIEN

EEN MOESTUIN OP HET DAK

Waar kan je nog groenten telen in de stad? Vaak volstaat het om 'hogerop' te gaan. Soep-dak is daarvan het bewijs. Dit proefproject wil de vele daken, terrassen en balkons in Brussel valoriseren door er ecologische moestuinen te creëren, maar dan niet in volle grond.

De productie van deze soep-daken is bestemd voor individuele of lokale consumptie: kantines, rusthuizen, restaurants, minimarkten... **Bezoek gratis het eerste experiment in zijn soort op een van de terrassen van de Koninklijke Bibliotheek.** Ondertussen is het experiment uitgebreid met heel wat individuele soep-daken. Binnenkort ook bij u? Ontdek het en start uw eigen soep-dak!

www.potage-toit.be (FR)

LE PETIT HARICOT DORMANT

BOOM, een vrijwilligerscafé dat artisanale landbouw, lokale economie en voedingsautonomie promoot, heeft vandaag zijn eigen microproject voor stedelijke tuinbouw: **Le petit haricot dormant**. En dat is geen sprookje: "Ik wou als tuinier aan de slag en dat paste perfect in het BOOM-project", vertelt Elisa, bedenker

van deze moestuin. "Het is een kleinschalig project, niet meer dan tien are dit jaar. Maar het is ook een coherent project op basis van agro-ecologische landbouw, permacultuur en zelfgeproduceerde kiemplantjes. Een deel van de groenten belandt in de keuken van BOOM, een ander deel verkopen we in

groentemanden, en wat overblijft verkopen we ter plaatse. Dit jaar wil ik ook nog eetbare bloemen en geneeskrachtige planten aanbieden", aldus Elisa, die nog vrijwilligers zoekt om een handje toe te steken. Een tip voor liefhebbers.

<http://boomcafeassociatif.org>

FAUNA & FLORA

DE ZWEEFVLIEG DE SCHRIK VAN DE BLADLUIZEN!

Met zijn zwart-geel gestreepte lichaam lijkt de zweefvlieg sterk op een wesp. Nochtans is dit insect familie van de mug. Hij heeft geen angel, maar door zich voor te doen als vliesvleugelige, slaagt hij erin heel wat vijanden af te schrikken. De larve van de zweefvlieg is de gevreesde vijand van de bladluizen: hij eet tot wel 1.200 bladluizen in zijn leven. Eenmaal volwassen, leeft de zweefvlieg van stuifmeel en speelt hij een belangrijke rol in de bestuiving. U doet er dus goed aan om dit insect naar uw moestuin te lokken. Dat kan met volgende planten: Apiaceae of schermbloemigen (wortelen, pastinaak, selderij, kervel, peterselie...), Asteraceae of samengesteldbloemigen (asters, duizendbladen, paardenbloemen...), Phacelia of bijenvriend (trekt niet alleen vliesvleugeligen aan, maar is bovendien een goede bemester en een mooie plant).

NIEUWIGHEID

EEN LABEL VOOR DUURZAME "KANTINES"

Ook kantines gaan voor duurzame voeding! Speciaal voor hen heeft Leefmilieu Brussel een Good Food-label ontwikkeld, als beloning voor de duurzame inspanningen die de keukens van scholen, ziekenhuizen, kinderdagverblijven, bedrijven... leveren. Deze keukens kunnen het label behalen door aan enkele verplichte of optionele criteria te voldoen. Het label is eenvoudig te herkennen en bestaat uit één, twee of drie vorken. Wat met de kantine waar u vaak eet? Wat doen zij? www.leefmilieu.brussels/duurzame-kantine

GEZOND EN LOKAAL PRODUCEREN IN ANDERLECHT? UW HULP IS NODIG!

Binnenkort start een pilotproject in Anderlecht, op een openbaar terrein van zo'n hectare vlakbij de vijver van de Pede. Bedoeling is dat

er lokaal op een milieuvriendelijke manier voeding wordt geproduceerd. Groenten, fruit, kruiden: alles kan! Er ontbreekt slechts één iets: deelnemers! Professionals, inwoners en verenigingen die hun schouders onder dit duurzame landbouwproject willen zetten, of het willen steunen, kunnen hun kandidatuur indienen via BoerenBruxselPaysans www.goodfood.brussels/nl/contributions/boeren-bruxsel-paysans

HET NETWERK OM TE TELEN IN DE STAD

Zin om een klein stukje grond te bewerken? Om van uw eigen groenten te genieten? Om aan een collectieve moestuin deel te nemen? Surf dan naar de website van Stadsmoestuinen.

Dit sympathiek netwerk dat u toegang geeft tot een veelheid aan informatie, hulpmiddelen, lezingen en opleidingen:

/// Vind een collectieve moestuin in uw buurt, doe aan cotuinieren of huur een tuin.

/// Sprokkel tonnen informatie over de aanleg of het beheer van een kringlooptuin.

/// Zaden uitwisselen, vrijwilligers vinden, activiteiten aankondigen...

www.stadsmoestuinen.be

DO IT YOURSELF

COMPOSTEREN IN EEN APPARTEMENT? HET KAN!

U hebt geen tuin, maar u wilt wel uw keukenafval composteren? Waarom niet composteren met wormen? Een wormenbak neemt maar weinig plaats in, en de kleine wormen (*Eisenia foetida*) zetten uw keukenafval om in compost. Ze ontbinden en verteren af-

val van fruit, ongekookte groenten, schillen, koffiegruis én de filter, theezakjes... en leveren zo twee uitstekende meststoffen: percolaat en compost. Het eerste is een vloeibare meststof om te verdunnen in water (een deel op 10). De compost moet met gewone grond vermengd worden voor gebruik. Een wormenbak geeft geen geurhinder, als hij goed wordt beheerd tenminste.

EEN SMULTUIN OP UW BALKON

De verticale kruidentuin is de ideale oplossing om op een kleine oppervlakte (zoals een balkon) ecologie en lekker eten aan elkaar te koppelen. Neem enkele plastic flessen, snijd er stukken uit (zoals op de tekening) en vul ze met een mengeling van grond en compost. Zaai er enkele zaden of plant er enkele plantjes in (peterselie, koriander, tijm...) en hang ze vervolgens met haakjes aan een rekje. Let er op dat u de flessen onderaan niet dichtstopt. Het water dat u in uw verticale tuin giet, zal van boven naar onderen stromen, zodat alle planten ervan kunnen meegenieten. Na enkele weken hebt u een heel assortiment kruiden zomaar voor het plukken.

TIPS VOOR GROENE VINGERS KOPPEL DE PLANTEN OP UW BALKON

Heel wat planten zijn eenvoudig op uw balkon te telen: radijs, pluksla, minitomaaten... Als u er bovendien een paar koppelt, beschermen ze elkaar en brengen ze wat contrast in de kleuren op uw balkon. Radijsen groeien bijvoorbeeld goed in de schaduw van sla. Andere interessante koppeltjes zijn: dille - biet - komkommer, basilicum - tomaten - komkommerachtigen, bieslook - wortelen - aardbeien, koriander - bieten - erwtjes, tijm - kool - aardbeien...

EEN TUINIERPAUZE OP HET WERK

Groene vingers op het werk? Het kan! Skyfarms is een project dat stadsmoestuinen ontwikkelt voor bedrijven. Deze originele collectieve moestuinen zijn aanpasbaar aan alle mogelijke ruimtes (daken, terrassen...) en geven werknemers de mogelijkheid om tijdens hun pauze opnieuw in contact te staan met de natuur, nieuwe talenten te ontwikkelen en op een meer harmonieuze manier te werken. Ook iets voor uw bedrijf?

www.skyfarms.be

TELEN... ZONDER MOESTUIN

Geen tuin, geen groenten? Niets is minder waar. Vierkanten moestuinen op een voet, gerecupereerde dakgoten, oude zandbakken... er zijn heel wat alternatieven om ook op een kleine oppervlakte een moestuintje te beginnen. Bijvoorbeeld: zakken in geotextiel. Licht, duurzamer en goedkoper dan plastic potten, en plantenwortels groeien er beter in. U kunt ze zo kopen of zelf in elkaar steken.

HET KINDER-HOEKJE

De planten en dieren in je tuin

DE QUIZ

Heb jij groene vingers en ken jij de planten en kleine dieren in de Brusselse tuinen?

VUL DEZE MINIQUIZ IN EN JE KOMT ER MEER OVER TE WETEN.

- A. De Brusselse honing is van uitstekende kwaliteit dankzij de diversiteit aan planten in onze parken en tuinen. Weet jij hoe de bij heet die haar eitjes in de bijenkorf legt?**
- De bijenmoeder
  - De bijenkoningin
  - De bijenbazon
- B. Composteren is een proces dat een bepaald soort afval omzet in humus (potgrond):**
- Organisch afval
  - Chemisch afval
  - Vast afval
- C. Wat voor plant is de tijm die je op je balkon kan telen:**
- Klimplant
  - Bolplant
  - Kruid
- D. In plaats van met chemische producten kan een tuinier bladluizen bestrijden met:**
- Tuinwespen
  - Lieveheersbeestjes
  - Egels
- E. Een schoffel is tuinmateriaal waarmee je:**
- Onkruid kan wieden
  - De grond in de moestuin kan ompspitten
  - De dode takken van struiken kan snijden

SPEL: Wortelen à gogo!

Hoeveel wortelen tel jij in deze tuin.

AGENDA

ZIN OM TE LEREN TUINIËREN? HIERONDER ENKELE WORKSHOPS VAN 'TELEN IN DE STAD'!

APRIL TOT JUNI BLOEMEN IN MIJN BORD

Ontdek de smaken van eetbare bloemen. Thema's: eetbare bloemensoorten kiezen, aandachtspunten tijdens het telen en plukken, plantenkalender, smaakinteresses.

🕒 Duur: 3 uur.

APRIL TOT OKTOBER MIJN STADSKIPPEN

Het is perfect mogelijk om kippen te houden in de stad. Het is zelfs slim! Ze brengen leven in uw tuin of wijk, eten uw keukenresten op en geven u in ruil lekkere verse eitjes. In deze workshop komt u te weten hoe u met kippen van start kunt gaan, binnen het gezin of met uw burens, rekening houdend met hun gezondheid en die van ons leefmilieu.

🕒 Duur: 3 x 3 uur.

VANAF 9 MEI MIJN MOESTUIN OP HET BALKON

Deze workshop doet u alle mogelijke oplossingen uit de doeken om uw groenten te kweken op gelijk welke ruimte buiten: moestuinplanten en gepaste houders kiezen, spaarzaam voorzien in hun behoefte aan water, de planten verzorgen... Voor de 100 % eetbare installatie op uw balkon bent u aan zet.

🕒 Duur: 3 x 3 uur. Oudergem, Watermaal-Bosvoorde, Schaarbeek, Jette, Ganshoren, Sint-Gillis, Elsene, Laken.

Ontdek ze allemaal en schrijf u in via www.leefmilieu.brussels/goodfoodopleidingen

MEER INFO OP
www.bubble.brussels

DE BRUSSELSE SCHOLEN KLEUREN GROEN

Actie ondernemen voor de natuur, aandacht vragen voor de milieuitdagingen... het begint allemaal op school! Heel wat scholen hebben dit begrepen en zij kunnen zich ook dit jaar met steun van Leefmilieu Brussel blijven inzetten voor het milieu. Pedagogische animaties, natuuractiviteiten of projectoproepen: de verbeelding heerst!

De Brusselse scholen lanceerden de afgelopen vijf jaar zo'n 150 milieueducatieve projecten. Ze hebben moestuinen gecreëerd, een vijver aangelegd op de speelplaats, een tentoonstelling over lawaai en de impact ervan georganiseerd... Ook dit jaar helpt Leefmilieu Brussel uw school in haar acties voor het milieu. Van kleuterschool tot middelbaar, alle niveaus zijn welkom. Kies wat het best bij u past en Leefmilieu Brussel begeleidt u bij de realisatie.

Concrete voorbeelden van mogelijke projecten en activiteiten voor uw school:

- /// **Iedereen buiten** - Een leerrijke en actieve dag op locatie, in een natuurlijke omgeving dichtbij uw school.
- /// **Gedaan met voedselverspilling** - Hoe kunnen we voedselverspilling beperken? Op het programma: spanning, actie en creativiteit!
- /// **Durf groen te zijn - Richt je speelplaats opnieuw in** - Op uw speelplaats een vijver aanleggen, bomen planten, een natuurlijke speelplek of

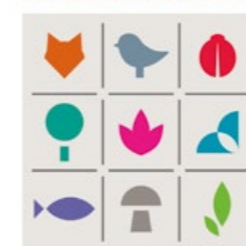
een natuurhoekje creëren... Een van de nieuwe kant-en-klare projecten van Leefmilieu Brussel.

En er zijn nog tal van andere mogelijkheden over biodiversiteit, voeding, klimaat, afval...

Mensen ontmoeten, informatie vinden, netwerken bouwen?

Kom naar het Bubble Festival! Bubble, het netwerk van Brusselse scholen op de bres voor het milieu, heeft ook zijn eigen festival. Veel lagere en middelbare scholen stellen er op een creatieve manier hun projecten voor. Voeding, biodiversiteit, afval... al deze thema's zullen belicht worden met voorstellingen, uiteenzettingen, experimenten, foto's... Dit jaar nodigt het hoekje 'Natuur in de stad' leeraars uit om de leer- en hulpmiddelen, activiteiten... te ontdekken waarmee ze met hun leerlingen aan de slag kunnen. Interesse in het Bubble Festival? Haast u dan! De inschrijvingen lopen nog tot 20 april. **Infos: www.bubble.brussels**

2017
NATUUR IN DE STAD

3 NIEUWE HULPMIDDELEN VOOR HET JAAR VAN DE NATUUR

- /// **Kamishibaï**: deze Japanse vertelvorm dompelt kinderen tussen 5 en 10 jaar oud op een geanimeerde en geïllustreerde manier onder in de wereld van de biodiversiteit.
- /// **Biodiversiteit door de jaren**: hoe evolueerde de biodiversiteit sinds het ontstaan van de aarde? Leerlingen van 9 tot 13 jaar plaatsen beelden van de grote stappen in die evolutie letterlijk op een tijdlijn.
- /// **De mens te midden van de biodiversiteit**: via een rollenspel zien 13 tot 18-jarigen hoe afhankelijk we zijn van het milieu en leren ze nadenken over de manier waarop we het milieu gebruiken.

VERONTREINIGDE BODEMS IN BRUSSEL: VIND ZE OP DE ONLINE KAART

U wilt in Brussel een onroerend goed verkopen, een terrein aankopen of een risicovolle professionele activiteit stopzetten? Hebt u al aan de bodemtoestand gedacht? Een verontreinigd terrein kan zware gevolgen hebben, zowel voor de waarde van uw goed als voor de gezondheid van u, uw naasten en uw burens. Hoe kunt u dit weten?

Van alle mogelijke vervuiling in de stad (water, lucht, grondwater, geluid, landschap, enz.) is bodemverontreiniging een van de meest verraderlijke en moeilijkst detecteerbare. Waarom? Omdat ze vaak te wijten is aan een oude industriële activiteit, toevallige lekken of het buitensporige gebruik van giftige stoffen in de tuin en de natuur.

Sinds eind 2015 heeft Leefmilieu Brussel een inventaris van alle sites die verontreinigd zijn, of kunnen zijn, gesaneerd worden of worden. De inventaris werd opgesteld op basis van informatie over vroegere en huidige menselijke activiteiten en is voor iedereen toegankelijk. Hij verandert continu, afhankelijk van nieuwe risicovolle activiteiten*, incidenten die zich op bepaalde percelen voordeden, en studies of reinigingsprojecten die op andere sites werden uitgevoerd.

* Tankstations, droogkuis, garages waar auto's hersteld of ontmanteld werden, drukkers, opslagplaatsen voor ontvlambare vloeistoffen...

Mijn terrein: verontreinigd of niet?

Raadpleeg de kaart van de bodemtoestand op de website van Leefmilieu Brussel. Deze kaart bevat de percelen die al gevalideerd werden en de percelen waarvoor Leefmilieu Brussel over betrouwbare informatie beschikt. De informatie op deze kaart is louter indicatief: ze vervangt op geen enkele manier het bodemattest, wat een officieel en verplicht document is.

MEER INFO OP
[www.leefmilieu.brussels/
gronden](http://www.leefmilieu.brussels/gronden)

RISICO'S VOOR DE GEZONDHEID EN HET LEEFMILIEU

De risico's ontstaan wanneer we schadelijke dampen vanuit de grond inademen, de grond in de tuin bewerken, groenten uit een (verontreinigde) moestuin eten of drinkwater drinken uit leidingen die door verontreinigde bodem lopen... Het grondwater, het oppervlaktewater, de naburige terreinen, de fauna en de flora... ze worden allemaal bedreigd door deze vervuiling.

WE MAKEN HET U GEMAKKELIJK!

Hebt u vragen over de administratieve stappen die u moet nemen om een verontreinigde bodem aan te pakken? Wilt u individuele begeleiding om uw verplichtingen na te komen? Doe een beroep op de gratis dienst *Bodemfacilitator*.

Drie voorbeeldgevallen waarin u terecht zou kunnen komen

MARCEL P. /// Eigenaar in Vorst Wat zijn mijn rechten en plichten inzake de bodemtoestand?

Als u eigenaar bent van een terrein dat verontreinigd is, of waarvan vermoed wordt dat het verontreinigd is, zal Leefmilieu Brussel u per brief op de hoogte brengen van de toestand van uw bodem. Afhankelijk van de verontreinigingsgraad*, moet u de grond laten saneren, moet u maatregelen treffen om de risico's te beperken of mag u slechts beperkt gebruik maken van het terrein (geen moestuin, kelder, waterafvoer, enz.). Als u niet verantwoordelijk bent voor de vastgestelde verontreiniging krijgt u financiële steun om de noodzakelijke studies en werken te laten uitvoeren. U hebt uiteraard het recht om de inlichtingen en beslissingen van Leefmilieu Brussel te betwisten door te bewijzen dat er geen risicovolle activiteiten op uw terrein hebben plaatsgevonden of door een verkennend bodemonderzoek te laten uitvoeren.

En wat als ik mijn goed wil verkopen?

U moet de koper een bodemattest bezorgen met daarop informatie over de

bodemtoestand van het perceel. Dit wettelijk document geeft aan of het terrein in kwestie is opgenomen in de Brusselse inventaris van de bodemtoestand. Dit (betalend) attest is online te verkrijgen via het platform BRUSOIL, het digitale loket van het gewest (IRISBOX) of via uw notaris, die het voor u kan aanvragen. Het bodemattest is een wettelijk verplicht document; als u het niet aanvraagt, riskeert u gerechtelijke vervolging en administratieve maatregelen. Als vermoed wordt dat het terrein vervuild is, moet een verkennend bodemonderzoek worden uitgevoerd vóór de eventuele verkoop van het vastgoed.

FOUAD A. /// Uitbater van een lakkerij in Molenbeek Ik wil mijn activiteit stopzetten. Wat moet ik doen?

Als u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een risicovolle activiteit wil stopzetten, moet u de overnemer verplicht een wettelijk bodemattest bezorgen. Dit attest kan online worden aangevraagd via het platform BRUSOIL, het digitale loket van het gewest (IRISBOX) of via uw notaris.

Als vermoed wordt dat het terrein verontreinigd is, moet een verkennend bodemonderzoek worden uitgevoerd vóór stopzetting van de risicovolle activiteit.

Jacqueline Van M. /// Wil een klein huis in Sint-Gillis of omgeving kopen Hoe kan ik weten of de bodem vervuild is of niet?

Om te weten of het terrein is opgenomen in de inventaris van de bodemtoestand, raadpleegt u het best eerst de kaart van de bodemtoestand op de website van Leefmilieu Brussel. Zo hebt u al een idee van de toestand van de grond die u wilt kopen, maar de verkoper moet u sowieso ook een bodemattest bezorgen: enkel dit attest biedt u de garantie dat er geen verplichtingen meer te vervullen zijn. Vraag er dus naar vóór u de aankoopakte tekent! U zou anders inderdaad verplicht kunnen worden om de bodem te saneren of de risico's door verontreiniging van de bodem en/of het grondwater te beperken.

* Er zijn vijf categorieën van verontreinigingsgraad voor Brusselse gronden.

HET WEB- HOEKJE

Hier vindt u in elke editie een link, een website, een nuttig weetje over consumptie, Good Food, milieu-educatie, energie, natuur...

Een tweede leven voor uw computers en andere gsm's

Liggen er nog oude computers of gsm's in uw kasten stof te vergaren? Particulieren, bedrijven en verenigingen vinden bij CF2D, een organisatie uit de Brusselse sociale economie, een volledige service voor het beheer en de ophaling van afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA). Op aanvraag halen ze gratis uw apparaten op om ze in hun oorspronkelijke staat te herstellen, om ze opnieuw in roulatie te brengen in de socio-educatieve sector of om hun onderdelen te valoriseren.

Meer info op www.cf2d.be/eco-recyclage (FR).

10.000 LIKES VOOR LEEFMILIEU BRUSSEL!

We zijn heel actief op onze Facebook-pagina. Zo vindt u er elke maandag een recept op basis van lokale seizoensproducten. Die Facebook-pagina kan op heel wat interesse rekenen: ze bereikte net de 10.000 likes. Dankzij u! **Om u nog beter te bedienen, vindt u onze nieuwtjes ook op Twitter.**

@LeefmilieuBru

DE NATUUR OP GROOT SCHERM!

De natuur is niet alleen aangenaam om in te leven, maar ook om naar te kijken. Van **22 tot 30 april** kunt u het mooiste en meest verbazingwekkende dat de natuur ons te bieden heeft, ontdekken tijdens de *Brusselse Week van de Natuur*.

Tijdens dit evenement van *Bruxelles-Nature* kunt u de films bekijken die op het Festival van de Natuurfilm in Namen in 2016 in de prijzen vielen. In totaal worden tweeëntwintig films getoond, en dat in verschillende Brussels gemeenten, op verschillende momenten in de week of de dag, en ook op school. Er staan die week ook tal van gegidste bezoeken en

natuuractiviteiten op het programma. Zo kunt u bijvoorbeeld in de hal van Leefmilieu Brussel op de Thurn & Taxis-site een tentoonstelling bezoeken met de mooiste natuurfoto's die in Namen getoond werden.

Meer info en het programma vindt u op www.bruxellesnature.be (FR).

4 TIPS TEGEN VERSPILLING EN VOOR NATUURLIJK TUINIEREN

- /// Gooi het kookwater van uw pasta niet weg. Gebruik het (als het nog warm is) als natuurlijke verdelger in de tuin (tegen mos en onkruid).
- /// Hebt u nog wat aspirines in de kast liggen waarvan de vervaldatum al verstreken is? Bewaar ze als voeding voor uw planten. Los drie aspirinetabletjes op in een liter thee (de restjes in de theepot) en besproei uw planten een keer per maand met dit mengsel.

- /// U wilt dat uw planten een mooi groen bladerdak krijgen na de winter? Giet een glas rode biowijn (de bodem van een geopende fles bijvoorbeeld) in uw gieter voor u de planten water geeft.
- /// U hebt geen meststoffen of chemische producten nodig om uw planten wat mineralen mee te geven. Geef ze wat kookwater van uw biogroenten of uw hardgekookte eitjes.